

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ НАРОДОЗНАВСТВА

Схвалено

вченою радою ІН НАН України,
протокол № 8
від «11» вересня 2024 року

Затверджено

на засіданні відділу народного мистецтва
ІН НАН України
протокол № 9
від «10» вересня 2024 року
завідувачка відділу народного мистецтва

Людмила ГЕРУС

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО: МОРФОЛОГІЯ, ІСТОРІЯ ТА
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ**

рівень освіти	<u>третій (освітньо-науковий) рівень</u>
галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва галузі знань)
напрямок підготовки	<u>доктор філософії</u>
спеціальність	<u>032 – історія та археологія</u> (шифр і назва спеціальності)
спеціалізація	<u>Етнологія</u> (назва спеціалізації)
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u> (обов'язкова/за вибором)
Відділ	<u>народного мистецтва</u> (назва відділу)

2024 рік

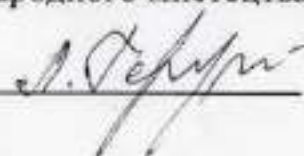
Робоча програма **“Українське народне мистецтво: морфологія, історія та сучасні тенденції”** для аспірантів за спеціальністю **032 Історія та археологія**

Розробники: **Герус Людмила Мечиславівна**, завідувачка відділу народного мистецтва, докторка історичних наук, старша наукова співробітниця

Робоча програма затверджена на засіданні відділу народного мистецтва ІН НАН України

Протокол № 9 від “10” вересня 2024 р.

Завідувачка відділу народного мистецтва ІН НАН України

“10” вересня 2024 р. (с.н.с. Людмила ГЕРУС)

Схвалено Вченою радою Інституту народознавства НАН України

Протокол № 8 від. “11” вересня 2024 р.

“11” вересня 2024 р. Голова (акад. Степан ПАВЛЮК)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки _____ (шифр і назва)	Нормативна дисципліна Складова І (Загальнонаукові компетентності)	
	Напрямок підготовки Доктор філософії (шифр і назва)	Цикл 2 (Цикл професійної підготовки)	
Модулів – 1	Спеціальність: 032 Історія та археологія _____	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		2-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: -		Семестр	
(назва)		3-й	-й
Загальна кількість годин – 90		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи – 2 індивідуальний проект – 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: доктор філософії	16 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	год.
		Лабораторні	
		- год.	год.
		Самостійна робота	
		50 год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
-			
Вид контролю:			
залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 30 / 60

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: надати аспірантам необхідні знання про українське народне мистецтво, закономірності його еволюції, самобутність видів.

Завдання:

- 1) ознайомити зі специфікою українського народного мистецтва;
- 2) розглянути видову структуру;
- 3) розкрити історію та виявити закономірності розвитку українського народного мистецтва;
- 4) висвітлити форми буття українського народного мистецтва (застосування, організація виготовлення та збуту);
- 5) розглянути актуальні практики функціонування та репрезентації виробів ;
- 6) навчити аналізувати фактологічний матеріал;
- 7) опрацьовувати спеціальні джерела та літературу.

У разі успішного вивчення дисципліни студент набуде загальних та спеціальних компетентностей:

ЗК 7. Здатність організовувати і проводити навчальні заняття; здатність до безперервного професійного та особистісного розвитку, самовдосконалення.

ЗК 10. Здатність до фахового спілкування з непрофесіоналами у галузі

СК 1. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі історії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових соціогуманітарних виданнях.

СК 10. Здатність розвивати соціальне усвідомлення ролі культурної спадщини, популяризація знань.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Мати передові концептуальні та методологічні знання в галузі історії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій.

ПРН 2. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми історії державною та

іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

знати:

- 1) термінологію, концептуальні підходи і теорію декоративно-ужиткового мистецтва;;
- 2) основні етапи історії українського народного мистецтва;
- 3) суть та особливості мистецьких процесів у різних соціокультурних умовах;
- 4) етнорегіональні особливості українського народного мистецтва, його видову структуру та специфічні характеристики основних видів;
- 5) головні мистецькі центри;
- 6) значення культурно-мистецьких надбань;
- 7) музеї, у яких зберігаються колекції творів українського декоративно-ужиткового мистецтва;

вміти:

- 1) вільно оперувати понятійним апаратом;
- 2) володіти необхідною теоретичною та методологічною основою для критичного осмислення, використання наукових методів етносоціологічних досліджень.
- 3) критично опрацьовувати фахову літературу;
- 4) аналізувати артефакти українського народного мистецтва.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МОРФОЛОГІЯ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

Тема 1. Декоративно-ужиткове мистецтво як об'єкт гуманітарного знання.

Історія мистецтва і естетика.

Декоративно-ужиткове мистецтво і суміжні дисципліни (філософія, естетика, антропологія (соматична, соціальна, культурна), історія, археологія, фольклористика, етнологія).

Семінарське заняття 1. Понятійно-категоріальний апарат декоративно-ужиткового мистецтва.

Термінологічне окреслення понять “народне мистецтво”, “декоративно-прикладне мистецтво”, “декоративно-ужиткове мистецтво”, “традиція”, “осередок”.

Художня практика

Художня освіта.

Виставкова та музейна діяльність.

Художня критика.

Тема 2. Морфологія декоративно-ужиткового мистецтва.

Морфологія декоративно-ужиткового мистецтва як наукова проблема.

Основні дослідницькі підходи до розподілу творів декоративно-ужиткового мистецтва.

Семінарське заняття 2. Концепції морфології декоративно-ужиткового мистецтва.

Поняття та функції мистецтва в історичній ретроспективі.

Концепції розподілу творів декоративно-ужиткового мистецтва. Г. Земпера, Я. Фельке, М. Станкевича.

Поняття “вид”, “рід”, “група”, “тип, “твір” та логіка їх використання щодо декоративно-ужиткового мистецтва.

Тема 3. Методи атрибуції та дослідження творів мистецтва.

Методи атрибуції творів мистецтва: візуальний; стилістичний; іконографічний; технологічний; документальний.

Методи дослідження творів мистецтва: опис, аналіз, інтерпретація.

Семінарське заняття 3. Інтерпретація твору декоративно-ужиткового мистецтва як феномену культури.

Поняття аналізу творів.

Специфіка аналізу творів декоративно-ужиткового мистецтва.

Жанри мистецтвознавчих досліджень: реферат, есе, тези, стаття (нарис, нотатки), розділ, монографія, посібник, підручник, довідник, словник, рецензія.

Види наукових праць: наукова, науково-популярна, мемуари.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА ВИДОВА СТРУКТУРА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

Тема 4. Народне мистецтво - невід’ємна складова матеріальної та духовної культури українського народу.

Збереження, відродження, популяризація спадщини українського народного декоративно-ужиткового мистецтва.

Музеї та збірки українського декоративно-ужиткового мистецтва в Україні та світі.

Семінарське заняття 4. Періоди історичного розвитку українського народного декоративно-ужиткового мистецтва.

Українське народне декоративно-ужиткове мистецтво від найдавніших часів до сьогодення.

Місце та роль народного декоративно-ужиткового мистецтва у сучасному культурному просторі України.

Впливи глобалізації та цивілізаційних компонентів на стан декоративно-ужиткового мистецтва в Україні та за кордоном.

Тема 5. Ткацтво. Килимарство. Вишивка. Вибійка. В'язання. Мереживо. Обробка шкіри.

Ткацтво. Духовно-практична зумовленість виникнення ткацтва. Поширення ткацтва в епоху неоліту. Археологічні свідчення про розвиток ткацтва в добу заліза. Пам'ятки ткацтва протослов'янських племен. Становлення ткацького ремесла IX-X ст. Осередки ткацтва XIII-XVI ст. Утворення організації ткачів: цехів – XIV ст., мануфактур – XVII ст., фабрик – XVIII ст. Локалізація ткацтва у XIX ст. Причини заснування та напрямки діяльності ткацьких майстерень, шкіл кінця XIX - початку XX ст. Створення художньо-промислових артільей (1920-1930-ті рр.), художньо-виробничих об'єднань (1960-ті рр.). Ткацтво другої половини XX ст. творчість народних майстрів та художників. Актуальні практики у першій чверті XXI ст.

Килимарство. Археологічні свідчення про килимарство у Північному Причорномор'ї (III ст. до н.е. – V ст. н. е.) ст. Згадки про килими X ст. у літописах, нотатках чужоземних мандрівників. Майстерні виготовлення килимів у поміщицьких маєтках М. Гальштановської (XV ст., Волинь), Я.Острозького (XVII ст., Дубно), Чориторійських (Корець, XVIII ст.), Потоцьких (Тульчин, XVIII ст.) тощо. Килимарські фабрики у Харкові, Києві, Чернігові, Львові, Бродах, Лагодіві, Сохачеві тощо. Килимарство XV-XIX ст. в умовах домашнього виготовлення. Згасання народного килимарства. Заходи для його збереження кінця XIX – початку XX ст.: створення навчальних майстерень у Діхтярях (1898 р.), Кролевіці

(1895 р.), Олшівці (1905 р.), Арданові, Ганичах (1905 р.), шкіл у Косові (1882 р.), Вікні (1886 р.), Глинянах (1894 р.), Коломиї (1895 р.), Атаках (1920-ті рр.); надання допомоги у виготовленні та реалізації килимів; організація експедицій для вивчення і збирання давніх мистецьких зразків тощо. Продовження традицій килимарства у 1920-1950-ті рр. шляхом створення художньо-промислових артіль у Решетилівці, Нових Санжарах, Великих Будинцях, Опішні Полтавської обл., Дігтярях Чернігівської обл., Клембівці Вінницької обл., Косові Івано-Франківської обл., Глинянах Львівської обл., Ганичах Закарпатської обл., Атаках Чернівецької обл. Реорганізація килимарських артіль у художньо-промислові підприємства у 1960-ті рр. Килимарство другої половини ХХ ст. творчість народних майстрів та художників. Актуальні практики у першій чверті ХХІ ст.

Вишивка. Витоки орнаменту української вишивки (епоха палеоліту, енеоліту). Свідчення про вишивку в пам'ятках VI-VII ст. н. е. Вишивка на тканинах X-XIII ст. Гаптування (вишивання золотими та срібними нитками) XI-XVIII ст.: сфера застосування та перелік гаптованих виробів, форми організації виготовлення. Активізація вишивання у ХІХ ст. у поміщицьких майстернях. Поширення бісерної і тамбурної вишивки у ХІХ ст. Згасання вишивки кінця ХІХ – початку ХХ ст. Спроби збереження вишивки зусиллями земств, “Сталої комісії з промислових справ”. Організація шкіл, майстерень, курсів. Діяльність виробничо-навчальних закладів у Миргороді, Опішні, Решетилівці на Полтавщині, Зосові на Вінничині, Дігтярях на Чернігівщині, Скопці на Київщині, Косові, Коломиї на Івано-Франківщині тощо. Створення художньо-промислових артіль у 1920-х рр. на Полтавщині, Київщині, Вінничині. Реорганізація артіль у 1960-х рр. у художньо-промислові підприємства. Вишивка другої половини ХХ ст.: індивідуальна творчість, виробничо-художні об'єднання та художні фабрики. Актуальні практики у першій чверті ХХІ ст.

Вибійка. Історичні відомості про вибійку у V-III ст. до н.е. Вибійка у культурі скіфів (IV-III ст. до н.е.). Фрагменти вибійчаних тканин XI-XII ст. та знаряддя вибійництва X-XIII ст. Виготовлення вибійчаних тканин у цехах, мануфактурах XIV-XVIII ст. Активізація вибійництва у сільській місцевості у кінці XVIII ст.

Скорочення ручного вибійництва у XIX ст. внаслідок розвитку іноземних та вітчизняних текстильних підприємств. Заходи для збереження та відродження народної вибійки у кінці XIX – 1930-х рр. XX ст. Актуальні практики у першій чверті XXI ст.

В'язання. Мереживо. Археологічні свідчення про в'язання. В'язання та мереживо кінця XIX – початку XXI ст.: сфера функціонування та форми організації виробництва.

Обробка шкіри. Історичні відомості про художню обробку шкіри. Фізико-технологічні й естетичні якості шкіри. Гатунки шкіри. Художня обробка шкіри другої половини XX – початку XXI ст. творчість народних майстрів та художників.

Семінарське заняття 5. Ткацтво. Килимарство. Вишивка. Вибійка.

Технологічні особливості (матеріал, пристрої та інструменти, техніки виготовлення).

Типологія. Художні засади(орнамент, композиція, колорит).

Тема 6. Деревообробництво. Плетіння з природних матеріалів.

Деревообробництво. Пам'ятки виробів з дерева археологічних періодів неоліту, міді, бронзи, заліза. Художня обробка дерева XI-XIII ст.: сфера функціонування та засоби художньої виразності. Професійні об'єднання майстрів-деревообробників – теслярів, бондарів, столярів тощо XIV-XVIII ст. Творчість народних майстрів обробки дерева XIV-XVIII ст. Локалізація деревообробництва XIX – початку XX ст. Осередки художньої обробки дерева у XIX – початку XX ст. Заснування деревообробних виробничо-навчальних закладів: столярно-різьбярська майстерня у Полтаві (1911 р.), відділ художньої обробки дерева у художньо-промисловій школі у Кам'янці-Подільському (1905 р.), Крайова навчальна майстерня колісництва у Товстому (1892 р.), Крайова професійна школа столярства і токарства у Станіславі (1884 р.) та ін. Деревообробні виробничо-художні підприємства 1930-1960-х рр. Художня обробка дерева другої

половини ХХ - початку ХХІ ст. Поглиблення тенденції до декоративності. Розвиток дрібної пластики з дерева. Актуальні практики у першій чверті ХХІ ст.

Плетіння з природних матеріалів. Археологічні свідчення про плетіння. Соціально-економічні умови існування плетіння кінця ХVІІІ – початок ХХ ст. Плетені вироби на господарсько-етнографічних виставках в Полтаві (з 1837 р.), в Харкові (з 1849 р.), в Києві (з 1852 р.), Львові (1877 р.), Коломиї (1880, 1912 рр.), Тернополі (1887 р.) та ін. Організація шкіл плетіння у Нижневі (1879 р.), Сторожинці (1891 р.), Джурові (1892 р.), Яворові (1895 р.), Галичі (1902 р.), Надвірній (1906 р.) та ін. Плетіння у другій половині ХХ - початку ХХІ ст.: індивідуальна творчість народних майстрів та художників, організоване виробництво.

Семінарське заняття 6. Деревообробництво. Плетіння з природних матеріалів.

Технологічні особливості (матеріал, пристрої та інструменти, техніки виготовлення).

Типологія. Художні засади (орнамент, композиція, колорит).

Тема 7. Гончарство. Склярство. Обробка металу.

Гончарство. Глиняні вироби епохи неоліту: технологія виготовлення, форми й орнамент посуду. Ранньослов'янські глиняні вироби від урізноманітнення форми та збагачення засобів декорування (ІІІ-ІVІ ст.) до спрощення форми та збіднення асортименту (VІІ-ІХ ст.). Технологічні нововведення у виготовлення кераміки X-ХІІІ ст. Виробництво архітектурної кераміки. Чорнодимлена кераміка ХІV ст. Удосконалення технічних прийомів формотворення та збагачення засобів художньої виразності керамічних виробів ХV-ХVІІІ ст. Піднесення виробництва кахель у ХVІ ст. Гончарні цехи VІІ-ХVІІІ ст. в Барі, Батурині, Бубнівці, Василькові, Глухові, Косові, Коломиї, Львові, Миргороді та ін. Становлення порцелянової та фаянсової промисловості у кінці ХVІІІ-ХІХ ст. Осередки гончарства у ХІХ ст. Створення навчально-виробничих закладів гончарства у

Коломиї (1876 р.), Товстім (1886 р.), Миргороді (1896 р.), Глинську (1908 р.), Опішні (1912 р.) та ін. Керамічні художньо-промислові артїлі першої половини ХХ ст. “Новаторство” ідеологічно-пропагандистського спрямування у кераміці 1920-1930-х рр. Активізація гончарства у 1940-1950-х рр. Кераміка 1960-2020-х рр.: творчість народних майстрів та художників. Актуальні практики у першій чверті ХХІ ст.

Склярство. Відомості про склярство III-IV ст. Виготовлення прикрас способом ліплення із пластичного скла у Х ст. Запровадження видування виробів із свинцево-калійного скла у XI-XII ст. Спеціалізації склоробного ремесла: мозаїчна смальта, віконне скло, посуд, прикраси. Виробництво посуду із безсвинцевого скла у XIII ст. Урізноманітнення форми та збагачення оздоблення скляного посуду XVI-XVII ст. Розвиток гутного скла XVIII ст. Розширення переліку виробів, покращення технологічних та художніх характеристик виробів. Згасання склярства у XIX ст. Склоробні підприємства у першій половині ХХ ст. Відродження гутництва у 1940-1960-х рр. “Фольклорний” напрям у склярстві другої половини ХХ ст. Актуальні практики у першій чверті ХХІ ст.

Обробка металу. Пам’ятки художнього металу епохи міді, бронзи, обробка металу у скіфів, сарматів I тис. до н.е. Художній метал X-XIII ст.: утвердження традицій попередніх періодів та засвоєння іноземного досвіду. Металообробні цехи XV-XVI ст. Збільшення обсягів та типологічні зміни у виробництві зброї XV-XVI ст. Поширення декоративно-монументальних творів, пов’язаних з оборонною, культовою та світською архітектурою XVII-XVIII ст. Осередки золотарства (ювелірівства) XVI-XVIII ст. (Київ, Львів). Заснування цехів золотарів в Острозі (1648 р.), Кам’янці-Подільському (1712 р.), Прилуках (1749 р.), Чернігові (1786 р.), Ніжині (1786 р.) та ін. Ливарні майстерні у Києві, Новгород-Сіверському, Стародубі, Глухові, Львові, Самборі, Бродах тощо. Поява годинникарського цеху у 1637 р. у Львові. Занепад цехового металообробництва у XIX ст. Активізація народного металірівства у XIX – на початку ХХ ст. Втрата ужитковості металевими виробами на початку ХХ ст. Спроби відродити

мосяжництва на Гуцульщині у 1930-1960-х рр. Актуальні практики у першій чверті ХХІ ст.

Семінарське заняття 7. Гончарство. Склярство. Обробка металу.

Технологічні особливості (матеріал, пристрої та інструменти, техніки виготовлення).

Типологія. Художні засади (орнамент, композиція, колорит).

Тема 8. Писанка. Іграшка. Витинанка.

Писанка. Керамічні аналоги писанок в археологічних знахідках. Регіони поширення писанкарства кінця ХІХ – початку ХХ ст. Згасання писанкарства у 1920-1930-х рр. внаслідок пропаганди атеїзму. Відновлення традицій писанкарства у 1960-х рр. на Прикарпатті. Писанка кінця ХХ – першої чверті ХХІ ст.

Іграшка. Прототипи української народної іграшки в археологічних культурах палеоліту, неоліту, бронзи, заліза. Іграшка V ст. до н.е. – III ст. н. е. з Північного Надчорномор'я. Паралелі з іграшкою Давньої Греції та Риму. Іграшка ХІ-ХІІІ ст. Соціально-економічні умови існування іграшки у ХІV-ХІХ ст. в Україні на тлі європейського забавкарства. Посилення зацікавлення іграшкою як важливим засобом розвитку та виховання дитини. Становлення іграшкового промислу. Народна іграшка в руслі суспільного руху та збереження національної культури кінця ХІХ – початку ХХ ст. Активізація виготовлення іграшок у 1910-1940-х рр. Прояви в українській народній іграшці впливу радянської ідеології. Іграшка в системі виробничо-художніх підприємств 1930-1960-х рр. Регіони, осередки, майстри народної іграшки другої половини ХХ ст. Функціональні зміни в народній іграшці. Народна іграшка – джерело творчих пошуків для художників другої половини ХХ - першої чверті ХХІ ст.

Витинанка. Виникнення та розповсюдження витинанки в Україні. Локалізація витинанки у кінці ХІХ – на початку ХХ ст. Зацікавлення витинанкою як художнім твором. Витинанка в експозиції етнографічних виставок кінця ХІХ – початку ХХ ст. у Тернополі (1887 р.), Львові (1894 р.), Кракові (1902 р.), Стрию

(1909 р.) тощо. Приватні та музейні збірки витинанки. Витинанка у 1920-30-х рр. на Поділлі, Середньому Подніпров'ї, Прикарпатті. Регіони поширення, майстри витинанки другої половини ХХ ст. Актуальні практики у першій чверті ХХІ ст.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість- годин			
	усього	У тому числі		
		Лекції	Семінари/практичні	Самостійна робота
1	2	3	4	5
<i>Змістовий модуль 1</i>				
Тема 1. Декоративно-ужиткове мистецтво як об'єкт гуманітарного знання.	12	2	2	8
Тема 2. Морфологія декоративно-ужиткового мистецтва	11	2	2	7
Тема 3. Методи атрибуції та дослідження творів мистецтва.	11	2	2	7
Модульна робота (контрольна робота) 1				
Разом за змістовим модулем 1	34	6	6	22
<i>Змістовий модуль 2</i>				
Тема 4. Народне мистецтво невід'ємна складова матеріальної та духовної культури українського народу.	12	2	2	8
Тема 5. Ткацтво. Килимарство. Вишивка. Вибійка. В'язання. Мереживо. Обробка шкіри.	11	2	2	5
Тема 6. Деревообробництво. Плетіння з природних матеріалів.	11	2	2	5
Тема 7. Гончарство. Склярство. Обробка металу.	11	2	2	5
Тема 8. Писанка. Іграшка. Витинанка.	11	2	-	5
Модульна робота (контрольна робота) 2				

Разом за змістовним модулем 2	56	10	8	28
Усього годин	90	16	14	50

5. Темі семінарів-практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Понятійно-категоріальний апарат декоративно-ужиткового мистецтва.	2
2	Концепції морфологія декоративно-ужиткового мистецтва.	2
3	Інтерпретація твору декоративно-ужиткового мистецтва як феномену культури.	2
4	Періоди історичного розвитку народного українського декоративно-ужиткового мистецтва в Україні.	2
5	Ткацтво. Килимарство. Вишивка. Вибійка. Технологічні особливості. Типологія. Художні засади.	2
6	Деревообробництво. Плетіння з природних матеріалів. Технологічні особливості. Типологія. Художні засади.	2
7	Гончарство. Склярство. Обробка металу. Технологічні особливості. Типологія. Художні засади.	2
	РАЗОМ	14

6. Самостійна робота

Самостійна робота студентів полягає в читанні повного обсягу обов'язкової літератури перед кожним заняттям та готовності змістовно обговорювати відповідні теми під час лекцій/семінарів, оперувати здобутими знаннями та брати участь у дискусіях.

7. Методи навчання

У процесі вивчення дисципліни "Українське народне мистецтво: морфологія, історія та сучасні тенденції" використовуються методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності: *лекція* (використовуються викладачем для теоретичного вступу та пояснення окремих аспектів теми, що вивчається); отриманих результатів); *диспут* – форма проведення підсумкового заняття у формі дискусії. Складається з двох частин – підготовки групою аспірантів теоретичного завдання і диспуту в аудиторії; *використання аудіо-візуальних матеріалів* (фото, ілюстрації і т.д.).

Пояснювально-ілюстративний метод. Аспіранти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення. Такий метод якнайширше застосовують для передавання значного масиву інформації. Його можна використовувати для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків.

Репродуктивний метод. Ідеться про застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам - в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Аспіранти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Частково-пошуковий, або евристичний метод. Його суть - в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі аспіранти на основі роботи над програмами (зокрема й комп'ютерними) та з навчальними посібниками. Такий метод, один з різновидів якого є евристична бесіда, - перевірений спосіб активізації мислення, спонукання до пізнання.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри та виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи

безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

8. Методи контролю

У процесі вивчення дисципліни “Українське народне мистецтво: морфологія, історія” використовуються методи поточного, проміжного та підсумкового контролю.

Поточний контроль рівня знань аспірантів передбачає перевірку рівня підготовленості аспіранта до виконання конкретної роботи. Поточний контроль здійснюється за напрямками: контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза межами аудиторних занять; контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді індивідуальних завдань.

Проміжний контроль рівня знань аспірантів здійснюється за результатами підсумкової контрольної роботи зі змістових модулів.

Підсумковий контроль знань аспірантів здійснюється в кінці семестру у формі заліку.

Оцінювання аспірантів здійснюється на основі модульно-рейтингової системи за шкалою від 0 до 100 балів. Остаточний рейтинг складається з рейтингу роботи аспіранта упродовж семестру та його рейтингу індивідуальну наукову роботу. Рейтингова оцінка знань аспірантів з курсу визначається за сумою балів, отриманих аспірантами за працю на практичних заняттях, самостійну творчу домашню роботу і контрольні роботи. Це відповідно по **50 балів** у кожному змістовому модулі.

Лекції: Передбачають систематичний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для аспірантів є обов'язковим.

Семінарські заняття проводяться за результатами вивчення змістовних модульних частин навчального курсу (**максимально 10 балів**).

Індивідуальна творча робота (**максимально 20 балів**), що виконується на одну з обраних тем (есе, реферат, рецензія, презентація).

Контрольна робота (письмове або усне опитування) за результатами вивчення змістового модулю (максимально 20 балів).

Якщо за результатами модульно-рейтингового контролю аспірант отримав менше 50 балів то він не допускається до заліку і вважається таким, що не виконав усі види робіт, які передбачаються навчальним планом на семестр з даної дисципліни та зобов'язаний виконати додаткові завдання з погодженням з викладачем або випускаючим відділом. У разі отримання аспірантом менше 24 балів, він повинен повторно пройти навчальний курс.

9. Розподіл балів, які отримують аспіранти

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1 – 3, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 4 – 8. Оцінювання знань аспірантів здійснюється за 100-бальною шкалою. Максимальна кількість балів при оцінюванні знань за успішність становить 100 балів.

Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Підсумковий контроль/ залік (разом)
50 залікових балів (максимум)			50 залікових балів (максимум)			
самостійна робота (виконання індивідуального завдання)	семінари	модульний контроль (контрольна робота)	самостійна робота (виконання індивідуального завдання)	семінари	модульний контроль (контрольна робота)	100 (максимум)
20 (максимум)	10 (максимум)	20 (максимум)	20 (максимум)	10 (максимум)	20 (максимум)	

Оцінювання знань аспіранта здійснюється за 100-бальною шкалою. Максимальна кількість балів при оцінюванні знань за поточну успішність становить 50 балів.

10. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	Відмінно	
81-89	B	дуже добре	
71-80	C	Добре	
61-69	D	задовільно	
51-60	E	достатньо	
25-50	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-24	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

11. Методичне забезпечення

1. Плани семінарських занять із методичними порадами та рекомендаціями (електронний варіант).

12. Рекомендована література

1. *Історія декоративного мистецтва України: У 5 т.* [голов. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2010-2016.
2. Станкевич М. Етноестетика. *Філософія народного мистецтва*. Львів: Спілка критиків та істориків мистецтва, 2020.
3. Тищенко О.Р. *Історія декоративно-прикладного мистецтва України (XIII - XVIII)*. Київ, 1992.
4. Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.С. *Декоративно-прикладне мистецтво*. Львів, 1993.
5. Захарчук-Чугай Р. В., Антонович Є. А. *Українське народне декоративне*

мистецтво: навчальний посібник. Київ: Знання, 2012.

6. Гургула І.В. *Народне мистецтво західних областей України*. Київ, 1966.
7. *Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва*. Львів, 1969.
8. *Народні художні промисли УРСР: Довідник*. Київ, 1986.
9. Чугай Р.В. *Народне декоративне мистецтво Яворівщини*. Київ, 1979.
10. Захарчук-Чугай Р.В. *Народне декоративне мистецтво Українського Полісся. Чорнобильщина*. Львів, 2007.
11. Жук А. *Сучасні українські художні тканини*. Київ, 1985.
12. Сидорович С.Й. *Художня тканина західних областей Українських Карпат*. Київ, 1988.
13. Никорак О.І. *Українська народна тканина XIX-XX ст.: Типологія, локалізація, художні особливості. Ч.1. Інтер'єрні тканини (за матеріалами західних областей України)*. Львів, 2004.
14. Никорак О.І. *Українська народна тканина XIX-XX ст.: Типологія, локалізація, художні особливості. Ч.2. Одягоні тканини (за матеріалами західних областей України)*. Львів, 2023.
15. Щербаківський Д. *Український килим*. Київ, 1927.
16. Запаско Я.П. *Українське народне килимарство*. Київ, 1973.
17. Кара-Васильєва Т.В. *Полтавська народна вишивка*. Київ, 1983.
18. Захарчук-Чугай Р.В. *Українська народна вишивка: західні області УРСР*. Київ, 1988.
19. *Гуцульська вишивка з колекції Національного музею народного мистецтва Гуцульщини ім. Йосафата Кобринського / (За ред. О. Никорак)*. Київ, 2010.
20. Дутка Р. М. Шляхи актуалізації української народної вибійки в ХХІ столітті. *Народознавчі зошити*. 2018. № 2. С. 436—440.
21. Козакевич О. Традиція плетіння поясів на Гуцульщині в ХХ - на поч. ХХІ століття. *Народознавчі зошити*. 2018. № 2 (140). С. 372—384.
22. Горинь Г.Й. *Народні шкіряні вироби українців. Витоки, становлення і розвиток традицій*. Львів, 2016.

23. Горинь Г.Й. *Шкіряні промисли західних областей України (друга половина XIX-початок XX ст.)*. Київ, 1986.
24. Будзан А.Ф. *Різьба по дереву в західних областях України*. Київ, 1961.
25. Станкевич М.Є. *Українське художнє дерево XVIII-XX ст.* Львів, 2002.
26. Матейко К.І. *Народна кераміка західних областей Української РСР XIX-XX ст.: Історико-етнографічне дослідження*. Київ, 1959.
27. Лащук Ю.П. *Закарпатська народна кераміка*. Ужгород, 1960.
28. Пошивайло О.М. *Етнографія українського гончарства*. Київ, 1993.
29. Колупаєва А.В. *Українські кахлі XIV - початку XX століть. (історія, типологія, іконографія, ансамблевість)*. Львів, 2006.
30. Івашків Г.М. *Декор української кераміки XVI - першої половини XX століть*. Львів 2007.
31. Мотиль Р. Я. *Українська димлена кераміка XIX - початку XXI ст. Історія. Типологія. Художні особливості*. Львів, 2011.
32. Суха Л.М. *Художні металеві вироби українців східних Карпат*. Київ, 1959.
33. Боньковська С.М. *Ковальство на Україні (XIX - початок XX ст.)*. Київ, 1991.
34. Соломченко О.Г. *Писанки Українських Карпат*. Ужгород, 2004.
35. Герус Л.М. *Українська народна іграшка*. Львів, 2004.
36. Герус Л. М. Українська лялька у народному одязі: історичний досвід та сучасна практика. *Народознавчі зошити*. 2018. № 1 (139). С. 206-214.
37. Станкевич М.Є. *Українські витинанки*. Київ, 1986;